

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 08.04.2023

Kabul Tarihi: 19.06.2023

Yayın Tarihi: 23.06.2023

Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2023, 3(1): 127-145

Research Article

Received Date: 08.04.2023

Accepted Date: 19.06.2023

Published Date: 23.06.2023

DOI Number: 10.59902/yazit.1278683

MAVİ ANADOLUCU CEVAT ŞAKİR'İN ÖTELERİN ÇOCUKLARI ROMANINDA KARŞITLIKLAR

Antinomies in the Blue Anatolianist Cevat Şakir's Novel *Ötelerin Çocukları*

Halise UYGUN*

ÖZ

Bu çalışmada Türk edebiyatında 1950'lerde başlayıp 1970'lere kadar etkisini sürdüren Mavi Anadolu akımının Ötelerin Çocukları romanındaki işlenişi karşıtlıklar bağlamında konu edilmiştir. Çalışma kapsamında Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın söz konusu romanı üzerinden hareketin Türk edebiyatına yansıma süreci çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla tematik olarak incelenen roman kapsamında önce yazarın Türk romancılığındaki yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Ardından da dokümanter inceleme ve tematik eleştiriyöntemleriyle özde adı geçen romanın; genelde ise adı geçen akımın kurmacaya yansıması ele alınmıştır. Yazar, söz konusu romanda ezilen ve sömürülen denizcileri; diğer bir deyişle "ötelerin çocukları" nı ele almıştır. "Buraların çocukları" ise bazı kara insanlardır; devleti hep yayında tutup denizcileri sömüren Hacı Resul Ağa ve bu sömürüye göz yuman Şerif Bey gibi memurlardır. Bu iki zümre arasındaki çatışma, bu çalışmada karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Yapılan çözümlenmede ortaya konan bulgulardan ise şu sonuçları ulaşılmaktadır: Deniz insanları olan sünger avcıları, ölüm tehlikesiyle karşı karşıya iken bile özgürdürler. Öte yandan çiftçiler, ağalara ve diğer sömürücülere karşı bir avuç toprağını korumaya çalışır; hep birilerine minnet eder. Şu halde deniz insanı olmak, özgür olmaktır.

Anahtar Sözcükler: karşıtlıklar, Mavi Anadoluçuluk, Cevat Şakir, tematik inceleme, dokümanter araştırma

ABSTRACT

In this study, the treatment of the Blue Anatolian movement, which started in the 1950s and continued its influence in Turkish literature until the 1970s, in the novel Children of the Beyond, is discussed in the context of antinomies. Within the scope of the study, the reflection process of the movement in Turkish literature was tried to be analyzed through the novel of Cevat Şakir Kabaağaçlı. For this purpose, within the scope of the novel, which was examined thematically, the place of the author in Turkish novel writing was tried to be determined. Then, with the methods of documentary analysis and thematic criticism, the mentioned novel in particular; In general, the reflection of the aforementioned movement on fiction is discussed. The author describes the oppressed and exploited sailors in the novel; in other words, it dealt with "children of the beyond". "Children of these places" are some black people; They are officials such as Hacı Resul Ağa, who kept the state on the air and exploited the sailors, and Şerif Bey, who turned a blind eye to this exploitation. The conflict between these two groups is discussed comparatively in this study. The following conclusions are reached from the findings revealed in the analysis: Sponge fishermen, who are sea people,

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Çanakkale-Türkiye. E-posta: haliseuygun18@gmail.com. ORCID: 0000-0003-2130-5703.

are free even when they are in danger of death. On the other hand, the farmers try to protect a handful of land against the landlords and other exploiters; always grateful to someone. So to be a sea person is to be free.

Keywords: antinomies, Blue Anatolianism, Cevat Şakir, thematic analysis, documentary research

Giriş

Bu çalışmanın konusu “yazarın kötü kara adamının karşısında iyi deniz adamı vardır” düşüncesinden hareketle Batı karşıtlığının izini yansıttığı romanda ezen-ezilen ilişkisi içerisinde kapitalizmin ve emperyalizmin eleştirisine dayanan romantik toplumculuğu çözümlenmektedir. Çalışmada şu problemlere çözüm aranmıştır: Cevat Ş. Kabaağaçlı'nın romanlarında en sık karşılaşılan temalar nelerdir? Bu temalar içerisinde iki insan tipinin çatışması nasıl işlenmiştir? Karakterlerinin ağzından yansıttığı düşüncelerin o karakterin kişilik unsurlarıyla bağdaşp bağdaşmadığı şeklinde belirlenmiştir. Öte yandan çalışmada ifade edilen ana problem destekleyen şu alt problem de tespit edilmiş ve buna çalışma içerisinde yanıt aranmıştır: Yazarın romanlarında sıklıkla deniz ve deniz insanlarına yer vermesindeki amacın ne olduğunu belirlemek için roman çözümlenmesi nasıl yapılabilir? Sorunundan hareketle yazarın ortaya koyduğu iki insan tipi ayrımının Türk romancılığındaki yeri ve öneminin dokümanter araştırma ve tematik inceleme yöntemleriyle incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın nihai amacı, Mavi Anadolu akımının ortaya çıkardığı iki insan tipinin *Ötelerin Çocukları* romanındaki tezahürünün dokümanter araştırma ve tematik inceleme yöntemleriyle incelenerek yazarın Türk romancılığında yeri ve öneminin ortaya koymaktır.

Bu çalışmada birtakım sayılılardan hareket edilmiştir. Yazarın deniz insanlarına büyük önem verir. Deniz insanlarını toplumdaki konumlarıyla göstermeye çalışır. Toplumun gelişiminin iyi insan denizcilerin yani ötelerin çocukları ile paralel olduğunu öne sürer. Çalışmanın bazı sınırlılıkları tespit edilmiştir. Bu sınırlılıklar, konu olarak yazar *Ötelerin Çocukları* romanındaki hâkim temalar ile sınırlıdır. Zaman olarak Yazar, *Ötelerin Çocukları* romanındaki olay zamanı ile sınırlıdır. Örneklem açısından yazar romanındaki geneli veren ve en sık işlenen temaların araştırılmasıyla ilgilidir.

1. Yöntem

Dokümanter Araştırma aşamaları, farklı kaynaklarda farklı şekillerde sıralanır: Foster'a göre 1) Dokümanlara ulaşma, 2) Orijinalliğini kontrol, 3) Dokümanları anlama, 4) Veriyi analiz etme, 5) Veriyi kullanma şeklinde gerçekleştirilir.

Dış inceleme ya da dokümanter *gözlem* de denen ilk üç aşamada konu ile ilgili her türlü yazılı, istatistiksel, ikonografik, belgeler incelenir. Belgenin nasıl bir ortamın ürünü olduğu; üretildiği sosyal, siyasal ve tarihsel bağlamlar ve fiziki koşullar açıklanır. Bu belgenin hangi konuda olduğu ve hangi mesajları verdiğine

dair bir açıklamadır. Belgeyi birtakım bölümlere ayırmak, bunlar arasındaki iliş-
kileri iç tutarlılık sınamasından geçirmek gibi mantıksal işlemleri içerir.

İçerik zmlemesi ise kısaca yazılı veya sözlü malzemenin içeriğinin nicel
veya nitel yöntemlerle sistematik incelemesidir. İçerik zmlemesi kendi içinde
nitel ve nicel içerik analizi olarak iki alt yönteme ayrılır.

Nicel içerik analizi, belgedeki benzer semantik veya gramatik verilerin bir
analiz birimi olarak bir sayı, harf veya isimle kodlanmasıdır. Kodlanan birimler
anamlı bir yapı olarak bazen bir sözcük, bazen bir cümle ya da paragraf bazen de
bir sayfa oluşturacak Şekilde metinde belli bir sıklıkta bulunabilirler. Strauss ve
Corbin (1990)  tür kodlama biçiminden söz eder: a) Daha önceden belirlenmiş
kavramlara göre yapılan kodlama, b) Verilerden ıkarılan kavramlara göre yapı-
lan kodlama ve c) Genel bir ereve içerisinde yapılan kodlama. Ardından belli
kod gruplaşmaları ya da kategorileri olan temaların bulunması gelir. Kodlamanın
ardından onların bir iç tutarlılık taşıyan anlamlı kategorilere ayrılması işlemi ge-
lir. Kategoriler ise daha üst bir anlamsal bütün olan temaları oluşturacak Şekilde
bir araya getirilir. Böylece araştırma problemini destekleyecek veya onunla elişe-
cek bulgulara ulaşılır. İncelenen romanda denizle ilgili özellikle dikkati çeken te-
malar: Denizin geçim kaynağı olması, denizin birleştiriciliğı, denizin ekiciliğı,
denizin o almasıdır.

Sıklık analizi, bir metin içindeki kelimeler başta olmak üzere tüm dilsel bi-
rimlerin sıklıklarını temel alır. Edebiyat çalışmalarında dış doküman incelemesi
sıklıkla kullanılır. Toplanmış bilgileri fiş adı verilen kâğıtlarla tasnif etmeye daya-
nan fişleme yöntemidir (Solak, 2022: 83-85).

Tematik Analiz Aşamaları, 1) Araştırmacının veriye aşına olması verinin de-
şifre edilmesi için verinin tekrar tekrar okunması, ilk fikirlerin not edilmesi Őek-
linde yapılmaya başlanır. 2)İlk kodların oluşturulması tüm veri seti boyunca ve-
rinin dikkat çeken özelliklerinin sistematik bir Şekilde kodlanması, her bir kodla
alakalı olan verilerin bir araya toplanmasıyla devam eder. 3)Temaların aranması
kodların potansiyel temalar altında toplanması, tüm verilerin ilişkili oldukları
olası temaların altında toplanması gerçekleştirilir. 4)Temaların gözden geçirilmesi
temaların kodlanmış veri ieriğıyle (1. Düzey) ve tüm veri setiyle (2. Düzey) uy-
munun kontrol edilmesi, analize ilişkin tematik "haritanın" oluşturulması Őek-
linde devam eder. 5) Temaların tanımlaması ve isimlendirilmesi her temaya ait
zelliklerin sadeleştirilmesi ve analizde anlatılan hikyenin bütününün tanımlan-
ması için analize devam edilmesi, her bir temanın açık bir Şekilde tanımlanması ve
isimlendirilmesi sağlanır. 6) Raporun hazırlanması analiz için son fırsat. Somut,
Çarpıcı ve inandırıcı doğrudan alıntı örneklerinin seçilmesi, kodlanan veri içerik-
lerinin son kez analiz edilmesi, analiz sonuçlarının araştırma sorusu ve alan yazınla
tekrar ilişkilendirilmesi, analizin akademik bir dille raporlaştırılması Şeklinde s-
re tamamlanır. Bu yöntem kullanılarak bulunan temalar; Denizin geçim kaynağı

olması ekseninde para, insan sevgisi ve insana saygı, yabancılaşma ve ötekileştirme şeklindedir (Braun ve Clarke, 2019: 883).

Araştırmamızın evrenini Kabağaçlı'nın yazmış olduğu Ötelerin Çocukları romanı oluşturmaktadır. Örnekleme ise bu romandaki olay örgüsünü oluşturan temalardan oluşmaktadır. Örneklemeimizde olay örgüsünü oluşturan sekiz olayın temasının belirlenerek kişilerin çatışma unsurları çözümlenmiştir. Ayrıca Kabağaçlı ile ilgili yapılmış çeşitli inceleme ve araştırmalar da bu evrene dâhil edilip araştırmamızda kullanılmıştır. Son olarak bu araştırmada metinsel verilerin Kabağaçlı'nın Bilgi yayınevinden 2010 tarihinde çıkan Ötelerin Çocukları romanından elde edilmiştir.

2. Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve

Cevat Şakir'in Ötelerin Çocukları romanı ile ilgili çalışmamızın kuramsal ve kavramsal çerçeve bağlamını oluşturan Mavi Anadolucular akımı mensupları filoloji birikimlerini kullanarak, kültürel mirasın toprak ve toplumsal kültür arasında tarihsel ve sağlam bir bağla birlikteliğini savunurlar. Bu haliyle, hâlihazırda belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan bir halkın mevcut kültürünün geçmişte aynı coğrafyada yaşamış bütün toplumların kültürlerinin harmanlanmasıyla oluşan bir sentez olduğu savına dayanmaktadır. Bu düşünsel temelden hareketle Mavi Anadoluculuk akımı Antik Helen (Yunan) ve Roma medeniyetinin kültürel temelleri ile günümüz Helen (Yunan) toplumu arasında kurulan doğrusal ilişkiyi reddetmekte, hatta söz konusu medeniyetin temelini Anadolu olduğunu ileri sürmektedir. Bu anlayışa göre Anadolu coğrafyasında yaşamış Hitit, Lidya, Karya, Likya, Frigya, Kapadokya gibi medeniyetlerin mirası Antik Helen ve Roma medeniyetinin tohumlarını atmış, her iki medeniyet de Anadolu'nun kültürel mirasına kök salarak gelişimini sürdürmüştür. Mavi Anadoluculuk akımı Anadolu'nun kültürler arası bir geçiş noktası olduğu savını kabul etmemekte, aksine Anadolu'nun Antik Çağ medeniyetinin yayıldığı bir çekirdek bölge olduğunu savunmaktadır. Bu haliyle de Antik Helen (Yunan) uygarlığının Anadolu kültürünün öncülü değil, aksine takipçisi olduğunu ileri sürmektedir. Mavi Anadoluculuk akımına göre Anadolu'nun bu öncül rolü Avrupa tarih yazını tarafından bilinçli olarak görmezden gelinmiş ve Antik Çağ medeniyeti Anadolu'ya haksızlık edilerek günümüz Helen (Yunan) toplumuna adeta hediye edilmiştir. Türk tarih yazını da bu haksızlığı desteklemiş, kendi yaşadığı ve mirasçısı olduğu toprakların kültürünün Helenleştirilmesine sessiz kalmıştır. Antik Çağ Anadolu medeniyeti ne salt Helen'dir ne de bizim kültürel mirasımızın dışındadır. Aksine Yunanlılar kadar bizim de mirasçı olduğumuz bir değerdir. Bu mirasçı olma durumu da sadece kültürel açıdan değildir. Aynı zamanda genetik açıdan da bu medeniyetin mirasçısı olduğumuz söylenebilir. 1950 yılında kültürel mirasımızın öğrenilip korunmasına destek olan birtakım aydınların öncülüğünde bu akım ortaya çıkmıştır.

3. Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında romandan elde edilen metinsel malzeme, çeşitli kategoriler ve bunlara uygun alt başlıklar halinde çözümlenmeye çalışılacaktır.

3.1. Anlatı Bileşenlerinin Çözümlemesi

Olay Örgüsü ablaları Zehra, Ayşe ve Fatma ile birlikte yaşayan Öteğillerin Elif lakaplı kadının bir çocuk dünyaya getirmesiyle başlar. Elif bir gün köylülerin Deniz Defterdarı ismini taktıkları Haydut Kerimoğlu ile karşılaşır. Kerimoğlu herkes tarafından korkulan bir eşkiya olarak bilinir. Ancak haksızlığa ve adaletsizliğe savaş açan bir efedir. Elif, Kerimoğlu'ndan korkup kaçmaz. Buna şaşırın Kerimoğlu'nun kalbi yumuşar ve Elif'e altın hediye eder. Köyde duyulan bu durum sonrasında Elif iftiraya uğrar. Köyün Ağası Hacı Resul, haydutla ilişkisi olduğunu ileri sürerek Elif'i döver. Ardından geçmişten düşmanlık beslediği Kerimoğlu'na tuzak kurarak onu öldürtür. Çingenelere sokaklardan toplattığı köpek pisliklerini yabancı ülkelere satarak zengin olan Ulalı Haşmet Bey ile Kokoz Cermal bu esnada Kristal Bar'da sohbet etmektedirler.

Çakır Raziye ile evlenen Elif'in abisi Aliş, denize açıldığı bir seferde felç geçirir. Artık Aliş sadece denize daldığı zamanlar özgürce yürüyebiliyordur. Romanda Elif karakterinin yaşamının yanında yardımcı karakterlerin de hayatına değinilir. Hoşbulduk Selim Kaptan'ın kişiliği anlatılır.

Romanın ikinci kısmı Gökçeler Köyü'ndeki dul Mutafların Zeynep'in on çocuğundan biri olan Emine'yi geçim sıkıntısı nedeniyle Milas'ta dükkâncı Hamutçuoğlu Kocabekir Efendi'nin karısı Pakize Hanım'a evlatlık-hizmetçi olarak vermesiyle başlar. Kız daha sonra Alyanak Cafer'le hizmetçilikten kurtulmak için kaçarlar. Cafer kızı yarı yolda bırakıp gider. Daha sonra Emine'ye Dalgıç Hasan nikâh kıyar. Alyanak Cafer, Hacı Resul'un yardımı ile zabıt olur ve parası için Danacıların Hanife ile evlenir. Dalgıç Hasan'ın denizden dönmemesi üzerine akli dengesini kaybeden Emine, zabıt Cafer eşliğinde Manisa'daki tımarhaneye yatırılmak üzere İzmir'e giden Bozkurt vapuruna bindirilir. Vapur Yoran limanı açıklarında batar. Boğulan yolcular arasında Emine, Cafer, on çocuklu Zeynep ve İstanbullu tüccar Haşmet Bey'in vapurda elli bin altınının bulunduğu çanta vardır. Denizin dibinde paralar aranırken dalgıç Badi Badi Nuri ve Aliş ölür. Bu sıralarda Meşrutiyet ilan edilir. Otuz yaşına gelen Elif, sevdiği iki insanı Kerimoğlu ve Aliş'i kaybetmiştir. Ablaları gibi Elif de henüz evlenmemiştir. Köye gelen kaymakam Şefik Ulvi'ye âşık olur. İçindeki annelik duygusunu bastıramayan Elif evli olan Şefik Bey'den hamile kalır. Köylülerin dedikodusu üzerine Âdem Dayı ve eşi Nefise'nin yanına sığınarak onlarla yaşar. Burada bir kız çocuğu doğurur. Yıllar sonra Şefik Ulvi köye geri döner. Evli olmasına karşın, Elif ile konuşarak çocuğuna sahip çıkmak ister. Elif tarafından reddedilmeyi hazmedemeyen Hacı Resul, adamlarıyla birlikte Elif'in sığındığı Âdem Dayı'nın evini basar. Elif ve Âdem Dayı öldürülür. Nefise nine aklını kaybeder ve Elif'in kızı yaralanır. Yazar, bu son

sahnesindeki olayı, I. Dünya Savaşı'nın başlama sebebi olan Fransuva Ferdinand ile karısının ölümüne bağlar. Bu kapsamda kitapta dünyadaki haksızlıkların sadece Anadolu'nun Ege'sinde sınırlı kalmadığı vurgulanır.

Bakış Açısı ve Anlatıcı, roman anlatıcısının değışken yapısı romanın bakış açısının da değışken olmasını sağlamaktadır. Yazar anlatıcı, sık sık sözünü roman kahramanlarından birine bırakır. Romanın her bölümünde farklı bir ya da birkaç kahramanın hikâyesi anlatılmakta, romanın genelinde de bu kahramanlar ortak bir noktada bir araya getirilmektedir. Burada romanı farklı kılan özelliklerinden biri, bir olay örgüsü içinde belli kahramanların ön plana çıkarılarak başkahramanların yaratıldığı klasik bir yapısının olmamasıdır. Her roman kişinin hikâyesi, ilgili bölüm içinde anlatılır. Bu yapılırken de o roman kişinin geçmiş yaşantısı esas alınır. Bu nedenle canlandırma değil anlatma söz konusudur. Bölüm isimleri de bu amacı sezdirir. Romanın geneline baktığımızda dramatik yapıyı oluşturan bu konunun aslında bir fon gibi kullanıldığını, denizcilerin yaşamlarının bir panoramasının halk anlayışı ve halk inancıyla sergilenmesinin hedeflendiğini söyleyebiliriz. Anlatıcının sık sık değışmesine rağmen söyleyişteki benzerlik dikkat çekmektedir. Bunun nedeni halk söyleyiş tarzının kullanılma biçimi olabilir. Betimlemeleri uzak geçmişin değil yakın geçmişin ya da o anın anlatıldığı izlenimi verir. Bu nedenle yazarın bakış açısı ile kahraman bakış açısının ayırt edilmesi zaman zaman güçleşir.

Karakterizasyon, romanın en güçlü yanlarından biridir. Denizcilerin denizdeki ve karadaki mücadeleleri hiç bitmez. Denizde tabiata karşı verdikleri savaş, ekmeğini kazanma ve hayatta kalabilme mücadelesi; karada ise yoksulluk, hastalık ve haksızlıklara karşı koyabilmek için verilen mücadele işlenir.

Eserin kurgusunun güçlü yanlarından biri olan *mekân ve zaman kullanımında* Ege ve Akdeniz kıyılarındaki küçük yerleşmelerin hem fizikî hem de duygusal betimlemelerle resmedildiği görülmektedir. Bu bağlamda, romanın esas mekanlarından biri olan Çatalkaya mekanları ve insanlarıyla oldukça yoksul ve geride bırakılmış bir izlenim oluşturmaktadır. Hemen hemen ellerinde hiçbir varlık göstergesi bulunmayan köylüler aynı zamanda tüm sosyal imkanlardan da uzak, primitif bir yaşam sürmektedirler. Hal böyleyken köyde Hacı Resul ve Haşmet Bey gibi zengin sömürgeci tiplerin bulunması karşıtlığı güçlü biçimde oluşturan hususlardır. Zira bu isimler yoksul köylüleri sömüren, onların sırtlarından geçinen tipler olarak belirlemektedir.

Romanda Ege, kıyılarındaki yaşamların yanında kurulan sosyal, ekonomik ve kültürel ağ için de önem taşımaktadır. "Güneş batarken Akçalan köyüne vardı. Tepeden, bir gökkuşağı halinde, denize serpilmiş olan Sporad adalarını görüyordu. Sanki dev bir sur; kırmızı örtüsüyle Arşipel enginlerini..." (Kabağaçaçlı, 2010: 67) ifadeleriyle Ege, mitolojik anlatıların da merkezi konumundadır. Ege, ötelere çocuklarını ötelere yollayan âdeta bir giriş kapısı rolü üstlenir. Burada iyi

kalpli, merhametli ve erdemli derviş Selim Dede, İhtiyar Ateşoğlu gibi denizciler yaşar. Yazar bu insanlar üzerinden yaşama bağlılık, insan ilişkilerinde dürüstlük, tok gözlülük, merhamet, namusluluk, sömürüye, aldatmaya ve insanı küçük görmeye karşı direnişi anlatır. Kocakaya Adası üzerinden Anadolu köylerinin dik sarp kayalıklardan ve çarpık uzun yollardan oluştuğu söylenir. Bu yüzden kara insanları köylüleri tarlaları üzerinden sömürürken, yamaçlarda çiftçilikle uğraşmak istemeyenler denizcilikle uğraşırlar. Eserde düz yerlere kurulmuş kara insanların yaşadığı kentlerden bahsedilir. Bu kentlerden biri olan İstanbul'da, Kristal Bar paranın, hırsın ve fuhşun temsilcisidir.

Romanının zaman çizelgesinde bir düzen yoktur. Romana başladıktan sonra geriye dönüşler ile karakterlerin tanıtımı yapılarak karakterler hikâyeye dâhil edilir. Kimi bölümlerde karakter için yapılan geri dönüşler ana hikâyeye katkı sağlarken kimi bölümlerde sadece karakterlerin geçmişi anlatılır. Yazar çağrışımlarla düşünür. Tiycan'ın ilk gençlik dönemine ait bir anı olarak canlandırılan Kerimoğlu eşkıyalığa yönelik nedenleriyle tanıtılır. Tiycan'ın yaşam çizgisine oturtulan eserin sonunda iç içe geçmiş iki olay eş zamanlı olarak sunulur. Farklı mekânlarda, farklı kişiler ve olaylar arasında tek ortak unsur zamandır. Âdem Dayı ve Tiycan'ın öldürülmeleri nasıl ki insanlık suçuysa Bosna Saray kentinin hükümet konağında işlenen iki cinayet birbiriyle örtüşür. Bu anlamda nihai olarak roman I. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde son bulur.

3.2. Tematik Yapı ve Çerçevenin Çözümlemesi

İncelenen romanda iki tür doğa ve buna paralel olarak iki tür insan algısı vardır. Eserlerde deniz ve kara karşıtlığıyla birlikte özellikle denizden gelen çağrı bağlamında mitolojik etki hissedilmektedir. Denizle ilgili temalar tespit edilerek denizin geçim kaynağı olması ekseninde deniz işçileri ve kara insanı ayrımı yorumlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde yapılan inceleme ve çözümlemelerden elde edilen bulgular farklı alt başlıklar altında verilecektir.

Ötelerin Çocukları adlı eserin, iyilerin kötülerle mücadelesi etrafında geliştiği görülmektedir. En azından ana çatışma noktasının bu olduğu rahatlıkla söylenebilir. Kötüler aynı zamanda zengin ve güçlüler olarak otoriteyi de temsil etmektedirler. İyilerse zayıf ve güçsüzdür. Kendi kaderlerine terkedilmişlerdir. Bu itibarla, varlık ve yokluğun, zengin ve fakirin, devlet ve halkın birer çatışması olarak da değerlendirmek mümkündür. Bütün bunların romanın sonunda "hak" veya "haksızlık" üzerine oturtulduğu anlaşılmaktadır. Dünyadaki bütün savaşların haksızlıklardan kaynaklandığı da yine eserin sonunda açık bir şekilde verilmektedir. Dolayısıyla eserin güçlülerin zayıflara karşı haksızlık yaptığı, onları ezdiği, sömürdüğü, yaşam hakkı tanımayıp hayatlarını ellerinden aldığı bir dünyada, "haksızlıklara" bir son verilmediği sürece hem bireysel hem de evrensel savaşların bitmeyeceği fikri hâkimdir (Özbek, 2018: 193).

Tabiat, romanın en güçlü tematik evrenini oluşturur. Örneğin deniz;

uzaklıklar, ölümler getirir karaya. Aliş'in bir kolu ve bacağına sakatlanmasıyla felç kalması örneği verilir. Eserlerdeki denizci aileleri, özellikle de kadınlar deniz hayatının karadaki zorluklarını göğüsleyen kişiler durumundadır. Bu nedenle kadınlar denize karşı olumsuz ve düşmanca duygular beslerler. Zaman zaman denizi tutkuyla seven denizcilerin de benzer hisler taşıdığı görülür. Ethem Reis, Aliş'i boğulmaktan kurtulunca çok sevinir ve denizin açgözlü olduğunu söyler. Deniz kahramanlarının denizle ilgili bütün serzenişleri, onun tabiatında olan hırçnılığın yenilmezliğin ve gücün birer göstergesidir. Denizciler yaşadıkları sorunlara rağmen denize benzer. Yazar insanın tabiat varlıklarıyla betimleyerek insanı ve tabiatı birbirinin açıklayıcısı ve tamamlayıcısı olarak görür. Tabiatın yanında hayvan sevgisi de görülür. Elif, doğum yapan fok'u Selim Dede ise martıları çok sever. Eserde kara (toprak)insanı olarak tanımlanan açgözlü, çıkarıcı ve kindar Haşmet Bey köpeklerden para kazandığı halde onları sevmez. Tabiatın aşkta bulunduğu mutluluk ve neşe, Ali ile Çakırkız Raziye karşılaşmalarında anlatılır (Kabağaçlı, 2010: 190).

Deniz, eserdeki en önemli birleştirci yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşamlarını denize bağlı olarak düzenleyen kahramanlar arasında; kılavuz Recep gibi tecrübeli deniz kaptanları, yaşlıkları veya uğradıkları bir deniz kazası sonucu denizcilik yaşamından uzaklaşmak zorunda kalmış denizci Selim Dede, süngercilik ve denizcilikle uğraşan genç denizciler Ali, Davut, Hasan gibi bulunur.

Sosyokùltürel hayat, romanda güçlü bir şekilde kendini hissettirir. Örneğin ağalık düzeni en göze çarpan sosyal adaletsizliktir. Kara defterle ellerinden topraklarını alarak onları kendi tarlalarında hizmetli olarak çalıştırsa da köylüler ağaları ne söylerse inanır. Çünkü hükümet kapısında işlerini gören ve devlete karşı onları koruyan ağadır. Bu yüzden Hacı Resul, Elif'e yaşattıklarına rağmen ceza almamasının yanında hükümetin desteğiyle güçlenir. Ama ondan hesap soran Aliş gibi gençler hemen hapse atılır. Romanda yaşamları ellerinden yiten, ezilen kişilerin haksızlığa uğradıkları düşüncesi yer alır (Kabağaçlı, 2010: 180). İnsanları ezen kara insanlarıdır. Bu yüzden kötüdürler. Denizciler ise ezilen, yapa-yalnız insanlardır. Bu yüzden denizkızlarına inanarak denizin derinliklerinde kaybolan denizciler anlatılır. Denizciler duygularını şiirle anlatır. Onlar kadınlara saygı gösterirler. Davut da denizdeyken denizkızlarının söylediği türküyü duymaya başlar. Vera'ya olan ilgisi onu denizkızına benzetmesinden gelir. Memurlar da köylüyü ezen ve gelişimine engel olan aydın tiplerdir. Örneğin; Çatalkaya'nın bağlı olduğu ilçenin kaymakamı para toplayarak bir çağdaş bando ekibi kurdurur. Çaldıkları müzik arasında "yaşasın Enver, Niyazi, millet, hürriyet, adalet" deseler de köylüler için bu kelimeler bir şey ifade etmiyordur. Köylüler cahil ve bilgisizlik ile müziği Deccalın kıyamet kopuşunu haber vermek için yuf borusunu çalmasına benzetir. Yazar onaylamadığı hırçın, iftiracı, para canlısı, çirkin kadınlara doğurganlık yeteneği vermez. Ana olamadıkları için insan sevgisi dâhil hiçbir

sevgiyi tanımayan bu kadınlardan biri Danacıların Hanife'dir. Köydeki kızları para karşılığı pazarlayan Hanife aynı zamanda istenmeyen gebelikleri de gizlice sonlandırmaktadır (Kabağaçlı, 2010: 183).

4. Romanın Karşılıklı İlişkileri Bakımından Çözümlemesi

Eserdeki erkek kahramanlar kara ve deniz adamı, olumlu ve olumsuz yönleri ağır basanlar olarak karşımıza çıkarlar. Kahraman anlatıcının ağzından konuşan yazar, deniz insanının ve olumlu yönleri ağır basan kahramanların yanında olduğunu hissettirir. Kimi insanlar kara adamıdır, onların ölüleri de toprağa aittir. Kimi insanlar ise deniz insanıdır ve deniz onların cesetlerini bile geri vermez. Kerimoğlu ve Hoşbulduk Selim Dede'nin cesedi denize karışmıştır. Denizde her ölen, kaybolan denizin bir parçası olup onda yaşamaya devam eder. Tiycan'ın ailesi işte bu deniz insanlarından oluşur. Annesi bir kaptan kızıdır, babası da kaptandır. Ayrıca pek çok atası, dedesi denizcilik yaparken hayatlarını kaybetmiştir. Romanda bu kişilerin yanı sıra daha az bahsedilen ve dolaylı yoldan kahramanın yaşamını veya çevresini etkileyen kişiler vardır. Alyanak Cafer, kaçırdığı Emine'yi ortada bırakır. Daha sonra Emine'ye Dalgıç Hasan nikah kıyar. Alyanak Cafer, Hacı Resul'un yardımı ile zabıt olur ve parası için Danacıların Hanife ile evlenir. Dalgıç Hasan'ın denizden dönmemesi üzerine akli dengesini kaybeden Emine, zabıt Cafer eşliğinde Manisa'daki tumarhaneye yatırılmak üzere İzmir'e giden Bozkurt vapuruna bindirilir. Vapur Yoran limanı açıklarında batır. Boğulan yolcular arasında Emine, Cafer, on çocuklu Zeynep ve İstanbullu tüccar Haşmet Bey'in vapurda elli bin altınının bulunduğu çanta vardır.

Batan vapur kelepirici Rum Kolarides tarafından alınır. Ancak parasının derdine düşen Haşmet Bey, paraları çıkartmak için dalgıç tutar. Denizin dibinde paralar aranırken dalgıç Badi Badi Nuri ve Aliş ölür. Denizin karşısında toprak vardır. Bazıları toprak adamıdır. İki grubun içinde de bulunan Ali ve Kerimoğlu denizin çağrısına kayıtsız kalamaz ve sonunda denizi tercih eder. Deniz insanının cömertliğini, hürlüğünü ise kara insanının hesapçılığını ve bir yere mahkûmiyetini gördükçe denizin üstünlüğünü kabul eder. Eserde denizcilik bir kader olarak karşımıza çıkar. Bazı insanlar deniz insanı olarak doğarken bazıları ise toprak insanı olarak doğar. Kerimoğlu ve Ali deniz insanı olarak doğmuşlardır. Denizciler evlerini geçindirebilmek için canlarını dişlerine takıp sefere çıkarlar. Batan gemiyle birlikte birçok denizci ölmüştür. Eserde üzerinde durulan toplumsal meselelerden biri yoksulluktur. Karada tefeciler çoktur. Hoşbulduk Selim Dede önce evini sonra da dükkanını Danacıların Hanife'ye rehin verir. Denizciler zor zamanlarında eşyalarını onlara rehine verirler ve seferden kazançlı dönerek eşyalarını almayı ümit ederler. Eserde üzerinde durulan en önemli toplumsal konulardan biri de insan emeğinin ve insanın sömürülmesidir. Kerimoğlu çevresinde yaşananlara ve ona edilen nasihatlere bakınca şu sonuca ulaşır: "Hiç kimseye hiçbir şey vermeyeceksin, herkesten koparabildiğin kadar koparacaksın ve gözünü paradan ayırmayacaksın." (Kabağaçlı, 2007: 36).

Kişi	Çatışmanın Tanımı	Çatışmanın Türü	Çatışmanın Çözümü	Tema
Danacıların Hanife	Gizli saklı kürtaj yaparak ana rahmindeki çocukların katili olması	Kişi- toplum çatışması/ Kişi-doğa çatışması	Çözüm-süz	Para hırsı
Tiycan	Hiç kimsenin hatta babanın bile istemediği gayri meşru çocuğu doğurur.	Kişi-kişi çatışması/ Kişi-toplum çatışması/ Kişi-doğa çatışması	Çözmekten kaçması/ Çözüm-süz	İnsan sevgisi ve insana saygı
Haşmet Bey	Batan Bozkurt Vapurundaki altınları çıkartmak için dalgıçlarla sıkı bir pazarlık yapar.	Kişinin kendisiyle çatışması/ Kişi toplum çatışması	Çözüm-süz	Para
Soylu Eşkıya Kerimoğlu	Devletten kaçırdığı yiyecekleri Kocakaya Mağarasına saklar. Korsan olması toplumsal eksikliklerden doğan onun kabul ettiği alın yazısıdır. Eğitimin önemini anlayınca okul yapıp çocukların hakkı haksızlıktan ayırt edebilmeleri adına muhtara para verir.	Kişi-kişi çatışması/ Kişi-toplum çatışması	Çözüm-süz	Para-genel geçer değer yargıları
Ötelerin çocuğu Hacı Hasan	Dalgıç elbisesini çalıp satar.	Kişi- kişi çatışması / Kişi - toplum çatışması	Çözüm-süz	Para
Kara İnsanı Cemal/ Deniz İnsanı Kerimoğlu	Cemal, meyhanenin vergisini ödediği için kendini üstün görür.	Kişi-kişi çatışması / Kişi-toplum çatışması	Çözüm-süz	Para
Şefik Ulvi Bey	Köylüleri bilgisiyle eğiteceğini düşünerek yola çıkan Şefik Bey kendi insanına yabancılaşan aydın tipine bürünür.	Kişi-kişi çatışması/ Kişi-toplum çatışması	Çözüm-süz	Yabancılık/ Ötekileşme

Tablo 1. Ötelerin çocukları (deniz insanları, iyiler) ve buraların çocukları (kara insanları, ağalar, memurlar, zenginler, kötüler) çatışma tablosu (Kabağaçlı, 2010: 28-130).

Yazar adaletsiz düzenin insanın nitelikleri üzerinde yarattığı yozlaşma ve ah-lakî çöküşü, mitolojide var olduğu düşünölen “Altın Çağ”la mukayese ederek eleş-tirmiştir. Eserlerinde, Altın Çağ’da insanların sahip olduğu güvenli, huzurlu, refah içindeki hayatlarına duyduğu özlemi dile getirir. Zulmün olmadığı, herkesin eşit şartlarda yaşadığı bir dünya düşler. Bu düşünö mitoslarla somutlaştırır. Yazar; Aşar vergisinin ağırlığından geçim sıkıntısı yaşayan köylölerin Deniz Defterdarı olarak nitelendirdikleri Kerimoğlu gibi bir Efeye güvenmeleri üzerinden dönemin ekonomisi hakkında bilgi verir. Kerimoğlu üzerinden ekonominin nasıl düzeleceğinin mesajını şu şekilde yansıtmaktadır; Kerimoğlu kendi köyü olan Savran-köy’de okul yapılması için muhtara para vermiştir. Böylece çocuklar okuyarak hakkı haksızlıktan ayırt edebilirler (Kabağaçlı, 2010: 56).

Eserde kahramanların özellikleriyle üç grup teşkil ettiklerini görölür: Varlık-ları iyilikle dolu olan, merhamet ve sevgi kaynağı olarak tasvir edilen doğayla iç içe insanlar: Hoş bulduk Selim Kaptan, Aliş, Elif, Ethem Reis, Âdem Dayı... İnsan-ların ellerinde iyiliklerini ve değerlerini kaybeden ve sonunda yiten insanlar: Vedâ, Emine. İnsanları kullanan, hırpalayan ve onların yoksullukları ve zayıflıkları üze-rinden kendine paye veren insanlar: Hacı Resul, Al yanak Cafer, Danacların Ha-nife

İlk iki grupta yer alanlar Ötelerin çocuklarıdır, onlar bu hayatın yıkıcılığına ve zorbalığına ait değillerdir. Özlerinde var olan değer çok ötelere gelir. Hepsin-in ortak yanı insanlardan çok onları tabiatın anlamasıdır. Buluştukları yer deniz-dir. Deniz hepsinin kaçıdır. Onları olduğu gibi kabul edendir. Badi Badi Nuri dış görünüşü itibariyle karadan horlanırken deniz onu bağına basar. Dalgıçların en maharetlilerindendir. Felç olan dalgıçlar, Aliş gibi, yeryüzünde sedeye mahkûm-ken denizde özgürlüklerine kavuşurlar. Ellerindeki kollarındaki bağlar çözölür (Kabağaçlı, 2010: 89).

Denizi ve doğasını insandan soyutlamamıştır. Deniz emekçilerinin kimlikle-rinde erdemi, namusu, ahlakı ile yansıtılırken diğer yandan para babası iş adam-ları, sömüröcüler, alın teri hırsızları, denizin alay ettiği, yüzlerine tükürdüğü, hor-ladığı yaratıklar romanda ele alınır (Kabağaçlı, 2010: 280).

4.1. Romandaki Erkek Kahramanların Kişisel ve Fiziksel Özellikleri

Kerimoğlu, soylu eşkıya bir haydut olarak tanıtılır; özü itibariyle iyi biridir. Paraya düşkünlüğü yoktur. Kimsenin malına, canına ve namusuna kastetmez. Ö zenginlerden, halkı sömürenlerden hesap sorar, onların elindekini alıp yoksullara verir. Yüreğı bir çocuk kadar narindir. Kerimoğlu bağı olduğu deniz gibidir. Onun bazı anları durgunken bazı anları fırtınalı deniz gibi hareketlidir. Hacı Resul -yahut köyde anıldığı gibi Hacı İresil- tatlı dilli, ufak tefek bir adamdı. Ama doğrusu

yaman avcıydı. Uçarla kaçır elinden kolay kolay kurtulamazdı. Bir tarlaya göz koydu muydu, artık namlusunun gezini, gözünü avını bir çizgiye koymaz, ama tarlayı kara kitabın çalımın getirir, pazarlık arasında yalvarıp gülümser, burasında kaç çatıp hırlar, orasında kuzu gibi meler, tarlayı da tokadı da turnaymışlar gibi gözlerinden vururdu. Ondan sonra, tarlanın, sahibini ortakçı diye kullanır, eline bakan karı kızanlarına da dilediğini eder (Kabağaçlı, 2010: 41).

Kokoz Cemal, evvelce Fransızca ve İngilizce ders verir. Şiir de yazar. Para kazanamayınca turist rehberliği yapar. Çünkü yaptığım iş dolayısıyla utanmak, terbiye ve ahlak icabıdır. Para kazanınca da Beyoğlu'nda Asmalı sokaktaki küçük meyhaneyi açar. Kendisini Kerimoğlu'yla karşılaştırır. Vergi verdiği için eşkiya değil medeni bir insan olduğunu söyler (Kabağaçlı, 2010: 40). Haşmet Bey, küçük boylu ve yaşlı tüccardır. Parasıyla tüm kadınları elde edebileceğini zanneden zampara olarak ifade edilir (Kabağaçlı, 2010: 42).

Açıklarda yapayalnız kalan her denizcinin, yüreğinde evlat, kardeş, arkadaş sevgisi, insan yokluğunda hep canlı yaratıklara bağlanır. Yaradılıştan hayvan sevgisiyle doğmuş, çocuklarını kaybetmiş olan Hoşbulduk Selim Dede'de, bu duygu, öteki denizcilerinkinden daha fazlaydı. Selim Dede, insandaki bu eğilimin hayvanlarda da az çok bulunduğunu biliyordu. "O mahut Dirmil yolculuğunda, parsın bile bir tehlike, bir yoksulluk, bir öksüzlük duyduğu zaman kuzuyu yemeyi unuttuğunu, kuzuya bile kardeş yaratık gözüyle bakarak, ona yanaştığını görmemiş miydi? İşte bundan dolayı Hoşbulduk, Kocakaya adasındaki martıyı kendisine deniz yoldaşı edinmişti. Sanki bir insanın söylediği türkü değil, yüzyıllar boyunca kötü idare ve zulüm görmüş olan yoksul, aç, çıplak Anadolu'nun sesiymiş. Yazar Anadolu'nun terk edilmiş halini "sanki bir insanın söylediği türkü değil, yüzyıllar boyunca kötü idare ve zulüm görmüş olan yoksul, aç, çıplak Anadolu'nun sesiymiş" ifadeleriyle tanımlar. Yumurtaları ısıtmak için yuvasını bekleyen martı, yırtıcı bir kuşun saldırısına uğrar ve ölür. Hoşbulduk Selim Dede yumurtaları alır ve civcivleri çıkana kadar onları ısıtır. Doğan küçük martı yavrularına (Kabağaçlı, 2010: 73).

Barba Vangel, Hoşbulduk Kaptan'ın başka bir milliyette hayat bulmuş şekli gibidir. O da balıkçıdır. Yıllarca balıkçılık etmiştir. Onu herkes tanır çünkü kimin ne işi ne müşkülü varsa o koşar. Hiç çocuğu olmayan Barba, çocuklara karşı büyük bir şefkate sahiptir. Onları memnun etmek için girmediği hal kalmaz (Kabağaçlı, 2010: 71). Megafon Şaban Kaptan, gür sesiyle ve gür sesine eşlik eden iri cüssesiyle tanınır. Çocukluğundan hatırladığı şey bir dayıyla teyzedir. O, anne ve babasını hatırlamaz. Sonra otuz-kırk yıl kadar denizcilik geçmişine sahip olur. Etem Reis'le konuşup onun derdini öğrenmeye çalışır (Kabağaçlı, 2010: 72). Badi Badi Nuri, yaşadığı bütün olumsuzluklara rağmen içinde mutluluğu barındırabilen bir kahramandır. İnsanların zulmüne, dayaklarına karşın o denizde, gökte, ağaçta kısacası yaradılıştan neşeyi bulur (Kabağaçlı, 2010: 81). Davut, yirmili yaşlarda yakışıklı, uzun boylu bir dalgıçtır. Güçlü kuvvetlidir. Haşmet Bey'in hizmetinde çalışan

Davut, İstanbul'a gidip gelerek Haşmet Bey'e çiftliği hakkında bilgi verir (Kaba-ğaçlı, 2010: 82).

Kişi-Kişiler	Çatışmanın Tanımı	Çatışmanın Türü	Çatışmanın Çözümü
Deniz insanı Fatma ile Kara insanı eğitimli ve zengin Dümbelekçi Hanife	Fatma, kocamış olduğu için evin geçimiyle ve gündelik işleriyle uğraşır. Yoksulluğun en alt seviyesindedirler. Eğitimli ve zengin bir karakter olan Dümbelekçi Hanife gibi kendi seçtiği bir erkekle evlenme şansı yoktur.	Kişi-kşi çatışması/ Kişi-toplum çatışması	Çözümsüz/ Evlilik yolunda talihi kötü
Deniz insanı Zehra	Zehra saçlarındaki akları temizlerken evlenememiş olmasına üzülür.	Kişinin kendisiyle çatışması/ Kişi- toplum çatışması	Çözümsüz/ Evlilik yolunda talihi kötü
Deniz insanı Ayşe	Evlenememiş olmasından dolayı toplum ona acıyarak bakar. Deniz kenarındaki evlerinin penceresinden geçen balıkçı teknelerine bakar. Ve kendisine bir eş bulması için kısmet taşına oturarak dua eder. Kardeşlerinin arasında bu geleneği devam ettiren tek kişidir.	Kişinin kendisiyle çatışması/ Kişi- toplum çatışması	Çözümsüz/ Evlilik yolunda talihi kötü
Kara insanı yoksul kadın Emine	Pakize Hanım'a evlatlık olarak verilir. Alyanakla hizmetçi hayatının getirdiği aşağılanmadan kurtulacaklarını düşünerek kaçarlar. Alyanak'ın onu yarı yolda bırakıp terk edişiyile birlikte Emine sonunda deli ve kötü kadın olduğu gerekçesiyle toplumdan yozlaştırılır.	Kişi-kşi çatışması/ Kişi-toplum çatışması	Çözümsüz/toplumun kadına bakışı yadırgatıcıdır. Emine yine dışlanır ve artık yaşadığı tüm bu acılara dayanmayarak aklını yitirme yolunu seçer. Böylece toplumun kısıtlamasından, dışlamasından ona takılan lakap ve isimlerden uzaklaşıp kaçacaktır.

Denizci Ali'nin karısı Raziye	Deniz gibi yeşil gözlü Ali'ye deniz özlemini hatırlatan bir kadındır. Kocasını Ali sünger avından felçli döktükten sonra denize kızgınlığı artmıştır.	Kişi-toplum çatışması/ Kişidoğa çatışması	Çözumsuz
Şefik Bey'in karısı Seniha Hanım	Seniha okuduğu birkaç eğlencelik romandaki aşklara benzer bir evlilik hayatı olmasını ister. Zenginliğin verdiği mutlu rahat hayat mutlu etmez. Romanlarda tanıdığı Anadolu kadınının anlatılanlar gibi olmadığını	Kişi-kşi çatışması/ Kişitoplum çatışması	Çözumsuz
Şefik Bey'in karısı Seniha Hanım ile Deniz insanı Elif'in çatışması	Şefik Ulvi Bey Elif'i okuduğu kitaptan etkilenerek "La Dam o Kamelya" karakterine benzeterek hayal eder. Elif'ten gayri meşru çocuğu olur.	Kişi-kşi çatışması/ Kişitoplum çatışması	Çözumsuz
Kara insanı yoksul Âdem Dayı'nın karısı Nefise Kadın	Tiycan ve kocasının öldürülmesi olayını jandarmalara haber verse de sorununu anlatmada zorlanır.	Kişi-kşi çatışması/ Kişitoplum çatışması	Çözumsuz/hak-haksızlık çatışmasında haksızlığa uğrayanlar yoksul insanlardır.

Tablo 2. Denizci ailesindeki kadınlar ile kara insanı zengin kadınlar arasındaki çatışma (Kabağaçlı, 2010: 60- 127).

Kabağaçlı'nın romanlarındaki kadınlar, yaşamın kendi doğallığı ve duruluğu içinde yer alır. Onların güzellikleri fiziksel görünüşlerinden kaynaklanmaz. Sahip oldukları güçlü karakterleri, özgür mizaçları, zarafetleri, kararlılıkları ve sağlam iradeleri onları güzel ve çekici kılar. Yazarın romanlarında yer alan kadınlar, doğurganlığı ve anaçlığı dolayısıyla yaşamı temsil eder (Yazıcı, 2002: 28). Balıkçının eşi olmanın zorlukları vardır. Ama her türlü sorun çocuk doğurmamakla boy ölçülemez. Bu yüzden romandaki kadın karakterler kendilerine uygun bir eş ararlarken Kısmet Taşının üzerine otururlarmış. Karakız'ın ablalarından her biri Kısmet Taşının üzerinden bağırarak kayıklardan birinden birinin kendisini alacak erkeği getireceğini umar (Kabağaçlı, 2010: 17).

4.2. Romandaki Kadın Kahramanların Fiziksel Özellikleri

Elif'in başlıca özelliği yani atkuyruğu gibi kalın telli saçları, zindanlar gibi kapkara iri gözlerinden dolayı ona, "Karakız", ya da "Karabiber" derlerdi. Öte yandan şiddetli diriliğinin verdiği çeviklik dolayısıyla da "Yedi Canlı", ya da "Kedi

Canlı"dan "Tiycan" diye bir ad uydurmuşlardı. Gerçekten de yedi canlıydı. Şimşekler savuruyormuş gibi yıldırın bir güneşin altında, saatlerce eğilip, toprak kazıp, taş taşıyıp, ağaç kökledikten sonra, yüzünde boncuklanan terini, gülümseyerek elinin tersiyle silerken, yorgun argın bir insan değil, hemen o dakika taze taze hamamdan çıkmış bir yaratığı seyretmekte olduğunuzu sanırdınız. Onda dünyanın en büyük masumluğu olan açık mavi gökler kadar sebepsiz sevinçleri vardı. Bu yüzden çocuğunu babasız da olsa büyüttü. Elif'in içinde büyümeyen bir çocuk vardır. Öyle ki bir an bile yerinde duramaz. Sakinleşip de durabildiği tek yer deniz kıyısıdır. Elif'in en önemli özelliklerinden biri içinde kocaman bir sevgi ve merhamet barındırmasıdır. Bu sevgi sadece insanlara yönelik değildir, Elif doğaya âdeta vurgundur ve hayvanların dostudur. Elif başkalarının hayatını kurtarmak için bazen bir erkek kesilir. Öyle ki ona bakanlar onu bir kadın olarak değil bir kurtarıcı olarak görürler. Onu öyle göremeyenler ise Hacı Resul ve onun gibi insanlıklarını yitirmiş olanlardır (Kabağağaçlı, 2010: 21). "Kıyı kızının çıplak gövdesi, buluttan çıkıp çıkan şimşek gibi içtendi. Görenler hayretten, hayranlıktan, korkudan başka bir şey duymuyorlardı. Parlayan gövdesinin ışığında, kara ve çirkin, ne varsa, hepsi de nurdan kaçan karanlıklar gibi paniğe tutulmuşlardı" (Kabağağaçlı, 2010: 33).

En büyükleri Fatma, artık adamakıllı kocamış olduğu için ne deniz penceresine oturur ne de, "Bir kayık geçiyor" dendiği zaman, merak edip başını döndürür bakardı, tikin şişmiş şişkolamış, sonra da rüzgârı kesilen yelken gibi, her tarafı sarkıvermişti. İşte o zaman her şeyi kara görmeye başlamıştı. Günleri cenaze alayı gibi geçiyordu. Yaşamıyordu, mezarlığa taşınacağı günü bekleyerek, ölmekte devam ediyordu (Kabağağaçlı, 2010: 41).

Fatma'nın daha küçüğü Zehra ise, kayıklara aldırılmazlık etmezdi. Duvardaki kınk ayna parçası günler geçtikçe, ihtiyarlığını suratına karşı gösteriyordu. Ak saçları karaların arasında bir belirir, bir saklanır, her biri zehirli bir dikenmiş gibi yüreğine acı acı batardı. Ak saç telini saatlerce arar, kopardığı her teli -öç almak için- ateşte cayır cayır yakardı. Göğsünde beklemekte olan insan sevgisinin sütü ar Ana olamayışı kendisine bir işkence olmuştu. Ama analığına engel olan göreneklerin şiddetli, ateşli bir savunucusu kesilmişti, ahlak ilkeleri namına herkesi sert bir disipline zorluyor, önüne geleni eziyordu. Bir yandan başkalarına ettiği işkenceden tat alırken, bir yandan da yoksun kalmış olduğu şeylerin acısını insanlardan çıkarıyor, onlardan böylece öç alıyordu. Ayşe'ye köyün önünden geçen kayıkların teknelerini, yelkenlerini, donanımlarını hep ezberle bilirdi. Bir kayığı görür görmez kendisi için eş hayalleri kurar (Kabağağaçlı, 2010: 91).

Danacıların Hanife, iyi olmayan halleri ve işleri kendi bünyesinde barındıran bir kahramandır. Bütün pis işleri yapar. Paraya düşkünlüğü ve hilekârlığı ile tanınır. O da Hacı Resul gibi, çaresiz ve kimsesiz kızları kandırıp onlardan faydalanan ve daha sonra onları istediği gibi kullanır. "Arada bir şehre uğrar, orada şu ya da bu kadına bıyık buran külhanbeylerin işini görür, onları arzuladıkları kadınlara kavuşturur" (Kabağağaçlı, 2010: 93). Emine örneğindeki gibi; erkeğin

saygınlığını kullanarak toplumda yer edinme ve erkeğin ismiyle anılma bu romanda da yer alır. Aslında kadınların zor anlarından, yaşam mücadelesindeki zorluklardan yararlanma yoluyla faydalanan erkeklerdir (Kabağağaçlı, 2010: 71). Kadının toplumda değersizleştirilmesinin sonucunda romanda Emine çeşitli sıfatlarla anılmıştır.

Kişi-Kişiler	Çatışmanın Tanımı	Çatışmanın Türü	Çatışmanın Çözümü
Deniz insanı Dalgıç Ali	Mazi köyünün sarp ve dik yamaçlarında ilkel koşullarda çiftçilik yapmak yerine dalgıçlık yapmayı seçer. İlk sünger avında denizin malı olacak kadar derinlere daldığı için felç geçirir. Arkadaşları da Ali'yi denizin özgürlüğünden mahrum etmemek için yanlarında götürür.	Kişi-toplum çatışması/ Kişinin kendiyile çatışması/ Kişi-doğa çatışması	Çözümsüz/ Denizin özgürlüğüne felç olacak kadar kapılma, karada bulunmanın verdiği hoşnutsuzluk ile denize özlem duymak.
Kara insanı yoksul Alyanak	Bir kadınla sırf parası için evlilik ilişkisini sürdürecektik kadar çaresiz ve zavallı biridir. Rüsvetle zabıt olur.	Kişi-kşi çatışması/ Kişi-toplum çatışması	Çözümsüz
Eski kılavuz denizci İhtiyar Ateşoğlu	Köylüler sisler arasında bir geminin geldiğini gördüklerinde denizde yaşamını yitirenleri anarlar.	Kişi-toplum çatışması/ Kişi-doğa çatışması	Çözümsüz
Kılavuz denizci Ethem Reis	Ethem Reis, dalgıç kılavuzudur. Denizcileri kurtarmaya çalışırken yaşamına yine deniz için son verir.	Kişi-toplum çatışması/ kişi-doğa çatışması	Çözümsüz
Kara insanları yoksul Komik Rüştü ile Hüsnü	Köye kıtlık kıranlık getiren üç çeşit insandan üçüncüsü de komiklerdir.	Kişi-toplum çatışması	Çözümsüz
Deniz Dervışı Hoşbulduk Selim Dede	Denizcilerin, gemicilerin öksüz ve yoksul çocukların Dümbelekçi Hanife'ye tarlasını satarak babalık eder.	Kişi-kşi çatışması/ Kişi-toplum çatışması	Çözümsüz

Tablo 3. Deniz insanı erkekler ile kara insanı erkekler çatışma tablosu

(Kabaagaçlı, 2010: 48-145).

Denizciler geçimlerini sağlamak için denizle mücadele içerisinde girerek ölümlerle karşı karşıya kalırlarken Alyanak gibi kara insanları kolay yoldan para kazanmanın yolunu bulurlar. Cevat Şakir'e göre deniz insanları namuslu ve erdemli kişilerdir. Bu yüzden bin bir emekle de olsa para kazanmaya çalışırlar. Bu yüzden deniz dervişi olarak anılan *Ötelerin Çocukları*'ndaki Hoşbulduk Selim Kaptan'ın da *Çiçeklerin Düğünü*'ndeki Merhaba Kaptan'ın da Cevat Ş. Kabaagaçlı'nın kendisi olduğunu söylemek güç değildir (Kabaagaçlı, 2010: 68). Eserde geçim sıkıntısına düşmüş, yoksul insanların tek çaresi denizciliktir. Özellikle Ege Denizi kıyısındaki köylerde geçen hikâyelerde, deniz; köyden şehre göç edip umduğunu bulamayan ya da evlenmiş ailesine bakmak zorunda olan kahramanlar için çok önemli bir geçim kaynağıdır. Kahramanlar, bazen gemide tayfa, bazen sünger avcısı, bazen balıkçı, bazense dalgıç olarak geçim savaşını sürdürmektedir. Aliş adlı dalgıcın, Bay Haşmet'in kendisine iş teklifi üzerine batan bir gemiden paraları kurtarmak için denize dalmayı kabul etmesiyle gelişen olayda Aliş'in geçimini sağlamak için yeterli bulmasa da bu parayı ve işi kabul etmesi geçimini sağlamak için denize muhtaç olduğunun bir göstergesidir. Yazar, denizcileri anlatırken denizciliğin zorluğundan ve hatta can alıcı olduğundan bile bahsetmektedir. Ben Aliş'i tanırım. Onun gibi bir oğlum olmasını isterim. Fakat, a Muhsine Abla, onun denizci olduğunu sen de pek iyi bilirsin. Derler a, "Denizde malın varsa yok bil; denizci kocan varsa kendini dul bil." Bana Allah biricik kız çocuk bağısladı. Ben de göz göre göre, onu yakamam (Kabaagaçlı, 2010: 92).

Sonuç

Deniz-insan ilişkisi ile toprak-insan ilişkisini işleyen yazar, bütünsel ve eşitleyici bir ortam olduğu için deniz üzerindeki yaşamı öne çıkarırken, hiyerarşik ve bölünmüş bir ortam olduğu için toprağa bağımlı yaşamı yerer. Yazarın eserlerinde iyi insanlar ve kötü insanlar vardır. İyi insanlar; doğa aşığı, yaşama sevinci olan, mutlu, neşeli, yardımsever, cömert, alçakgönüllü, çalışkan gibi özellikler taşıyan kişilerdir. Kötü insanlar ise tam tersi doğadan uzak, doğayı sömüren, mutsuz, kindar, namert, bencil, fırsatçı kişilerdir denebilir. Hacı Resul, halkı kendi keyfine göre kullanır. Sürekli bir hile peşindedir. Köydekiler onun bu halinin farkındadırlar ama ondan korktukları için bir şey diyemezler. Köylülerin halini sormayan yetkililer ancak para toplanacağı zaman onların yanına gelirler. Örneğin, Şefik Ulvi Bey köylülere kitaplardan öğrendiği tarım yöntemlerini öğretmeye çalışır. Onların kendisini dinlemediğini görünce onları odun kafalı cahiller olarak tanımlar.

Yazar'ın kendi hayatından izler taşıdığı "Hoşbulduk Selim Reis" olarak anılan kişi Halikarnas Balıkcısı'dır. Hoşbulduk Selim Reis, yaşam enerjisi, sevinci, neşesi, tutkusu ve martı özelinde hayvan sevgisi olan biridir. O, tüm bu özelliklerini denizden alır. Merhaba Selim Kaptan'ın diğer bir güzel yönü de

yardımsaverliğıdır. O, öksüz ve yoksul çocuklara yiyecek verir. Deniz insanı merttir, yardımsaverdir, duyarlıdır. Dalgıç Hasan Emine'ye sahip çıkar. Ayrıca Kerimoğlu hasta bir göçebe kadının hastane masraflarını karşılar. Yazar paranın insanı tüm güzelliklerden uzaklaştırdığına inanır. Esere baktığımızda parasal gücü elinde bulunduran kişiler, genellikle olumsuz, kötü insan tipleridir. Hacı Resul, paragöz, insanları sömüren biridir. Yazar, deniz bağımlısı insanları yüceltirken, toprak bağımlısı insanları yerer; ona göre deniz, hata kaldırmayarak temiz ve sağlam iş isterken, kara kabadır, hassasiyet ve titizlik beklemez. Toprağın insanları için bile deniz vazgeçilemez bir kaynaktır; örneğin, köylü ve çiftçi kadınlar çalışırken deniz türküleri söyledikleri gibi çocuklarına da deniz efsanelerini anlatan ninniler söylerler. Denizde yaşamayı becerebilen, denize ve iklime uymayı öğrenebilen, denizin dilinden anlayan, insanlar sağlıklıdır, güçlü fizikleri ve karakterleri vardır; oysa toprakta yaşayanlar fiziksel olarak bile hastadırlar ya da çoğu toprağı sömürmek için çalışırken sakatlanmış, hatta fiziksel engelli olarak hareket etme özgürlüklerini yitirmişlerdir. İncelenen roman oldukça kalabalık kişi kadrosuna sahiptir. Bu yüzden yazar, kendi gözüyle anlattığı romanı üçüncü kişinin gözünden aktardığı izlenimi vererek eserin inandırıcılığını artırır. Yani anlatıcı çok sesli üçüncü kişidir. Fakat ara sıra roman kahramanlarının anlatıcı konumuna geçmeleri de dikkat çekmektedir. Yazar, gördüklerini ve yaşadıklarını okuyucuya birebir yansıtmak niyetindedir. Benzetme sanatından yararlanır. Eserlerinde yer verdiği doğa, kötülüklerden insanı koruyan bir kaçış noktasıdır. İnsan doğanın ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir. İçerik incelemesi yapılan eserde işçilerin ezilmesi (Hacı Hasan bir kış denizden uzak kaldıktan sonra tekrar dalgıçlığa döner. Uzun bir süre dalmayan dalgıcın yavaş yavaş dalması gerekirken patronu bunu kabul etmez ve Hacı Hasan'ın ölümüne sebep olur), denizcilerin çilesi (Süngercilerin işi çok meşakkatlidir. Bir taraftan dönülüp dönülmeyeceğı bilinmeden evden çıkılıp gidilir, bir taraftan denizci denizde vurgun yeme tehlikesiyle kuşatılır. Her seferinde pek çok denizci hayatını kaybeder. Denizde bir başlarına kalan denizciler çoğu kez farklı bir yüz görmeyi hasretini çekerler), kusurlara bakıp insanlara lakap verme, yoksulluk konularının anlatıldığı tespit edilmiştir. Tema olarak ise denizin geçim kaynağı olması ekseninde para, insan sevgisi ve insana saygı, yabancılaşma yer alır.

Kaynakça

- Braun, Virginia ve Clarke, Victoria (2019). "Psikolojide Tematik Analizin Kullanımı". Çev. S. Nihat Şad vd. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi-Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2): 873-898.
- Kabağaçlı, Cevat Şakir (2010). *Ötelerin Çocukları*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Özbek, Adem (2018). *Cevat Şakir Kabağaçlı Hayatı- Eserleri- Sanatı Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Solak, Ömer (2014). *Edebiyat Biliminde Kuram ve Yöntem*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yazıcı, Nermin (2002). *Halikarnas Balıkçısının Eserlerinde Tabiat*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çalışmanın yazarı/yazarları "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İllkeleri" erevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu alışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu alışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teşekkür: Yazar tarafından çalışmayla ilgili herhangi bir destek veya teşekkür beyanında bulunulmamıştır.

ıkar atışması Beyanı: Bu çalışmanın araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar atışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu alışma ile ilgili yazarın beyan ettiği herhangi bir not bulunmamaktadır.

Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmanın tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: No statement of support or acknowledgement was made by the author regarding the study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this study.

Author's Note: There are no any notes declared by the author regarding this study.

Author Contributions: All sections of this study have been prepared by a single author.